

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1976

BRNO 1978

Ve výzkumné sezoně roku 1976 se již první sondou podařilo zachytit východní část tzv. velitelského domu s přilehlým prefurniím a litou maltovou podlahou. Stav zachovalosti této části objektu je dosti žalostný, obvodové zdivo bylo rozebráno, jen na několika místech se uchovalo pouze v negativu. Z drobných nálezů vyniká provinciální peltoidní bronzová spona objevená v prostoru II tzv. velitelského domu a bronzové prolamované nákončí pochvy, které se našlo v okolí stavby.

Podrobnější zprávy o průběhu výzkumu a jeho hodnocení budou následovat až po odkryvu všech prostor tzv. velitelského domu v následujícím roce.

Neue Grabungen auf der römischen Station in Mušov /Bez. Břeclav/. Auf Anregung des Kreiszentrams der Staatlichen Denkmalpflege und Naturschutz wurde auf dem Burgstall im Kataster der Gemeinde Mušov im Juli 1976 eine Revisionsgrabung der römischen Bauobjekte begonnen.

Es gelang den östlichen Teil des sog. Kommandantenhauses mit anliegendem Prefurnium und gegossenem Mörtelfussboden zu erfassen. Der Erhaltungsstand dieses Objektteiles ist ziemlich tröstlos, das Umfangsgemäuer wurde abgenommen, nur an einigen Stellen blieb es im Negativ erhalten. Von Kleinfunder tritt eine provinzialrömische bronzene Fibel hervor, im Raume II des sog. Kommandantenhauses entdeckt, und ein bronzener durchbrochener Dolchortband, die man in der Umgebung des Baues fand.

DRUHÁ ETAPA VÝZKUMU HUTNICKÉHO STŘEDISKA Z MLADŠÍ DOBY ŘÍMSKÉ V SUDICÍCH

/okr. Blansko /

Karel Ludíkovský, AÚ ČSAV Brno

Věra Souchopová, Okresní muzeum Blansko

Vladimír Hašek, Geofyzika n.p. Brno

/Obr. 31 /

V návaznosti na výsledky terénních odkryvů v roce 1975 /1/ a na geofyzikálním průzkumem zjištěné další magnetické anomálie /2/ soustředily se výzkumné práce především na jižní svah nálezště. Ve vzdálenosti 22 m na jih od baterie pecí 1-1975 /detail A na obr. 31/ se nacházela vanovitá, do červena vypálená jáma, vyplněná popelovitě-hlinitým zásypem, který obsahoval velké množství dřevěného uhlí, fragmenty stěn železářských pecí atd. /detail B/. K výrobě dřevěného uhlí byl používán podle určení E. Opravila výhradně dub /Quercus sp./.

Další magnetická anomálie byla zaměřena ve vzdálenosti 35 m od baterie pecí 1-1975 /detail C/. Pod 0,25 - 0,30 m mocnou vrstvou ornice se nacházelo 17 nístějí železářských pecí a drobná mísovité jáma /M/ s pečlivě vyhlazeným dnem, na kterém ležely zlomky tenké, prstencovitě se rozpadající stěny, drobné zlomky železné pražené rudy ap. Plocha, na které byly zmíněné hutnické objekty soustředěny, měla rozsah pouze kolem 15 m čtv. Nístěje pecí odpovídaly rozměry i celkovým utvářením pecím z r. 1975.

V nejnižší, podmáčené části terénu a na protilehlém, zatravněném severním svahu zaměřil St. Majer protonovým magnetometrem dvě nové, rozsáhlé magnetické anomálie /D1 a D2/. Ve svahové severní části odebral buldozer drn a hlinité vrstvy nad baterií železářských pecí detailu D2, která bude archeologicky prozkoumána v r. 1977. Poslední zjištěná anomálie /D1/ se nachází v nejnižší, podmáčené části terénu. Její výzkum bude možný až po příslušném drenáží a vysušení terénu.

Objekty v severním svahu a nejnižší části nálezště se nacházejí podle vyhodnocení geofyziků hlouběji pod úrovní dnešního povrchu než nístěje na jižním svahu a lze tedy očekávat, že budou získány podrobnější podklady pro rekonstrukci tavících zařízení i bohatší soubor průvodních nálezů, souvisejících s provozem pecí.

II

Nedílným úkolem posouzení provozu hutnických zařízení je průzkum příslušných kutišť /dolů/. S lokalitou "U občin" sousedí asi ve vzdálenosti 150 m západní okraj lesní trati "Občiny". Nedaleko od tohoto rozhraní, severozápadním směrem od zkoumaných baterií, se rozkládá aglomerace nehlubokých jam, jejichž celkový charakter není nepodobný Reineckovu popisu keltských kutišť v jižním Bavorsku /3/. Při orientačním průzkumu v letošním roce byl odebrán z jámy, nacházející se nejbližší zkoumaným hutnickým objektům, vzorek, který po rozříznutí obnažil bohaté vrstvy železné rudy. Podrobný terénní průzkum a zmapování celé oblasti stává se tak nedílnou součástí komplexního výzkumného úkolu příštích sezon.

Terenní konfigurace a nevelká vzdálenost od hutnických zařízení svědčí s velkou pravděpodobností pro kutišť železné rudy. Výskyt podobných objektu je však v našem prostředí jevem dosud ojedinelým; situace je navíc komplikována složitostí lokální problematiky, neboť není dosud objasněna povaha zdroje povrchového výskytu laténské keramiky v trati "U občin" a tím i možnost existence laténských železářských objektu, mimo další indicie na katastrech obcí Sudice a Paměťice.

Je tedy podrobný terenní výzkum nezbytnou podmínkou kritického posouzení těchto útvarů a vzájemných souvislostí. Chemické aj. přírodovědecké metody, i když analýzy vzorku z oblasti pecí a rud korespondují, nejsou - již s ohledem na zanedbatelnou vzdálenost a shodnou geologickou strukturu - zcela průkazné.

P o z n á m k y :

- 1 K. Ludikovský - V. Souchopová - V. Hašek, Hutnické středisko z mladší doby římské v Sudicích, okr. Blansko. PV 1975, v tisku.
- 2 K. Ludikovský - V. Hašek, Některé výsledky prací moravské sekce IRB v r. 1976, Sborník ze semináře "Aplikácia geofyzikálnych metód v archeologickom výskume" v Nových Vozokanoch, v tisku.
- 3 P. Reinecke, Alte Eisengewinnung im südbayerischen Tertiärhügelland, Germania 1, 1917, 33-37 / aj. - Germania 10, 1926, 87 n., BRKG 1934/35, 128 n. /

Zweite Grabungsetappe des Verhüttungszentrums aus der jüngeren römischen Kaiserzeit in Sudice / Bez. Blansko /. Anknüpfend an die Ergebnisse der Terrainabdeckungen im Jahre 1975 / 1 / und die durch die geophysikalischen Untersuchungen weiter festgestellten magnetischen Anomalien / 2 /, konzentrierten sich die Grabungsarbeiten vor allem auf den Sühang des Fundortes. In einer Entfernung von 22 m südlich der Ofenbatterie 1-1975 / Detail A des Planes auf Abb. 31 / befand sich eine wannenförmige, rot ausgebrannte Grube, deren Ausfüllung aus einer grossen Menge Holzkohle, Wandbruchstücken der Verhüttungsöfen usw. bestand. / Detail B /. Zur Herstellung von Holzkohle wurde nach der Bestimmung von E. Opravil ausschliesslich Eiche / Quercus sp. / benützt.

Eine weitere magnetische Anomalie wurde in einer Entfernung von 35 m von der Ofenbatterie Nr. 1-1975 verzeichnet. Nach ihrer Untersuchung hat man 17 Ofen und eine kleine schüsselförmige Grube / M - / festgestellt, die Bruchstücke der sich ringförmig zerfallenden Ofenwand, Bruchstücke gebrannten Eisenerzes u. ä. enthielt.

An den tiefsten Stellen des versumpften Terrainteiles und auf dem gegenüberliegenden, vergrassten Nordhang wurden zwei ausgedehnte, magnetische Anomalien / D 1 und D 2 / festgestellt. Oberhalb der Anomalie des Details D 2 nahm der Bulldozer die Ackerkrume und die erdigen Schichten ab; die Batterie der Eisenverhüttungsöfen, die sich hier befindet, wird archäologisch im Jahre 1977 untersucht werden.

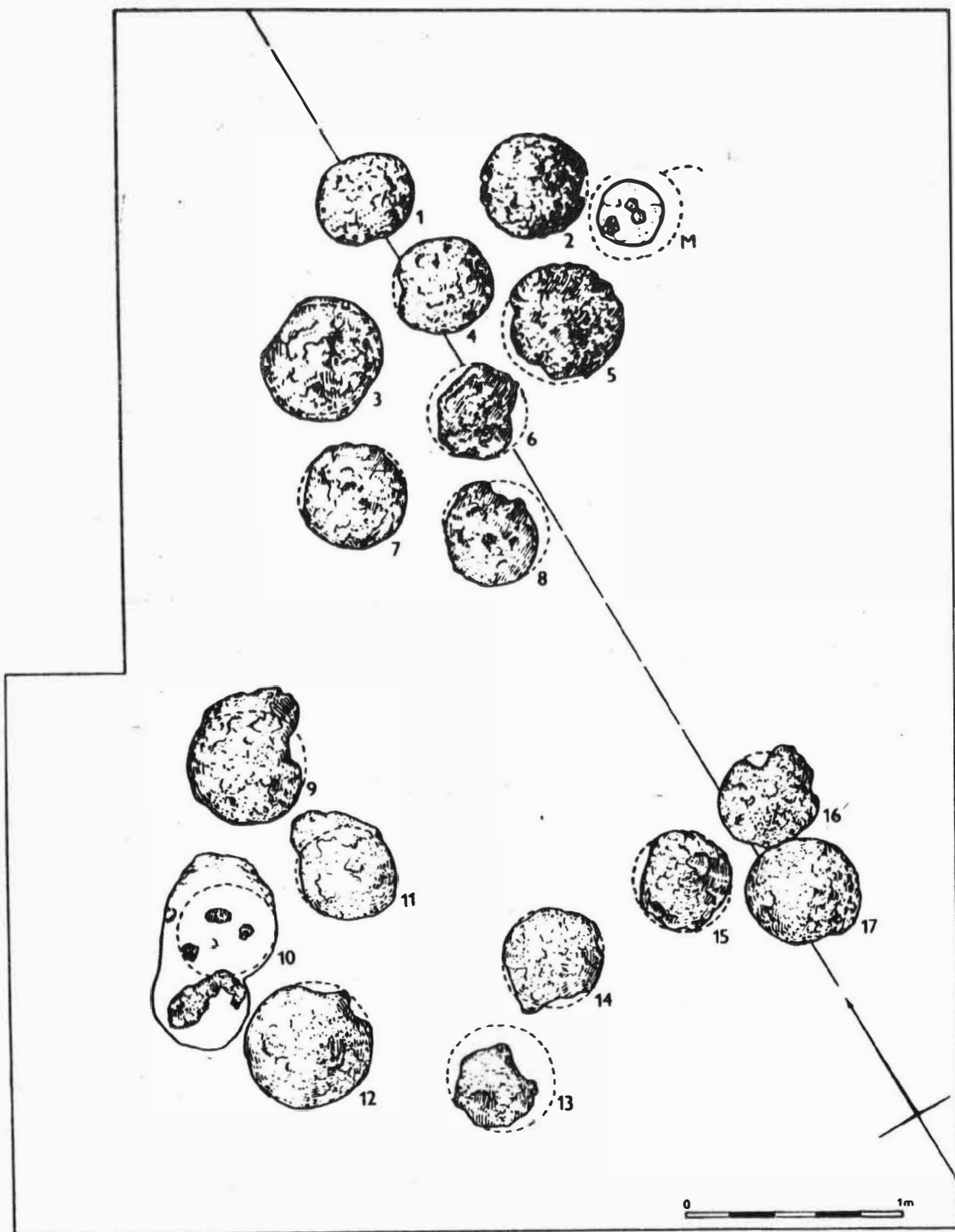
I I

Eine untrennbare Aufgabe der Beurteilung des Betriebes der Eisenverhüttungsöfen ist die Erforschung der dazugehörenden Schürffelder / Gruben /. An die Lokalität "U občin" grenzt in einer Entfernung von ca. 150 m die Flur "Občiny". Unweit dieser Grenze, nordwestlich von der Ofenbatterie erstreckt sich eine Agglomeration von seichten Gruben. Bei der Orientierungsuntersuchung im Jahre 1976 wurde aus einer Grube, die sich am nächsten von den untersuchten Verhüttungseinrichtungen befand, eine Probe abgenommen, die reiche Schichten an Eisenerz enthielt. Die Terrainkonfiguration und die nicht weite Entfernung von den Verhüttungseinrichtungen weist mit grosser Wahrscheinlichkeit auf ein Schürffeld von Eisenerz. Die funktionelle sowie chronologische Frage ist durch eine eingehende Terraingrabung zu entscheiden, ausser anderem auch schon mit Rücksicht auf das Vorkommen von Fragmenten laténezeitlicher Keramik auf dem Fundort und zahlreiche weitere Indizien auf dem Kataster von Sudice und Paměťice.

SÍDLIŠTĚ Z MLADŠÍ DOBY ŘÍMSKÉ V PAMĚTICÍCH /okr. Blansko /

Karel L u d i k o v s k ý , AÚ ČSAV Brno

V rámci tématického terenního průzkumu prostředí železářských pecí v Sudicích / viz dále samostatnou zprávu / bylo zjištěno na katastru sousední obce Paměťice, na povlných jihovýchodních svazích trati "V úlech", sídliště z mladšího období římského. Drobné zlomky keramiky, jak v ruce, tak

Obr. 31

Sudice / okr. Blansko / . Skupina železářských pecí z mladší doby římské. - Gruppe von Eisenverhüttungsöfen aus der jüngeren römischen Kaiserzeit.

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1976.

- Vydává : Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor : Akademik Josef Poulík
Redaktoři : Dr. A. Medunová, dr. J. Meduna, dr. J. Říhovský
Překlady : Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby : doc. dr. B. Klíma, A. Životská
Na titulním listě : Bronzová přezka ze slovanského sídliště v Mutěnicích
Tisk : Moravské tiskařské závody, n.p. Olomouc, závod Guttwaldov, provoz 34 -
Kyjov
Evidenční číslo : ÚVTE1-73332
Vydáno jako rukopis - 450 kusů - neprodejné